

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Biblia, lat

Mit Postilla litteralis von Nicolaus de Lyra, Expositiones prologorum von Guilelmus Brito, Additiones ad Postillam Nicolai de Lyra von Paulus Burgensis und Replicae contra Burgensem von Matthias Doering

Doering, Matthias

[Lyon], nach 7. Mai 1485, um 1488

Prologus in Sophoniam prophetam

[urn:nbn:de:bsz:31-304045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-304045)

mis canes. Et nota qd vbi dicitur b. Victor in psalmis canentibus ponunt si...

Radur bebrei... In isto p logo procedit biero. per bue modu pmo ponens qua...

Incipit plogus i Sopho niam pphetas.

Radunt hebrei cuiusamqz pphete pater aut anus ponat in titulo: ip sos qz pphetas fuisse. An et amos unu de duodecim pphete...

aurigis coparant: vñ de helya dicitur reg. ij. Pater mi curus...

ipse videtur extremus auriga complent. Nomen sophonie: alij specula: alij archanu dñi trahunt...

Momē sophonie... Dicitur sophonie... Nomen sophonie... Et...

Tradur bebrei. i. regl dicitur. b. Uelicās sycomotoros. i. dicitur p folia sycomotor... Hoc si verū ē... Qui nota ppheticū... Et de magni dñi nara est bñi...

Et de magni dñi nara est bñi... Et de magni dñi nara est bñi... Et de magni dñi nara est bñi...

Ad custodisse... Hic illi no fuit an... Quae pater su... Et...

Pater mi curus
Greg. auriga a
p paucis iusti
ga curus qz tole
Mome sophoie
re. Diecom iter
pitatione nois
comedat ppba
a duobus primo
ab officij sublimi
tate. Aliq spe
culi. sedo a mite
rioru cognitione
ibi. Aliq archana
dicit. et ratio conu
medat a conuie
tia vniuersi iubi
Sive igit specu
la. dicit igit.
n Mome sopho
nie. hoc nomen
sophonias re.
o Erms. i. vna
qz interpretatio.

p Prophecia
uent. qz habuit
speculandi officiu
et notia mysteri
oum: et hoc pbat
diero. p hba dñi
factu ad ezechiel
lem ppbam. h
ly boia re. Et
reperit ppbat gna
ua dicit gnano spia
b qz sicut plona a g
na est. r Defos
tatur qz fortitudo vil
faciat qz docent act.
Cōseruabit discipul
edias ppba qñ ignis
de Jobane. Ille erat
panu. tñu ordine pat
dñi nara est magni
tria sua qzere magni
bessal. s. Ezechoniu
dolo: sed sicut pbat
a r loqmur nō qñ boi
a. r sequit sibi. Me q
ie qd cōqz factis in q
Jesu ipis qz agn
n gloriā dei facit. Et
est: et ipsa laudabo eū
quia veni? deū magni
q. Et quo locut? es ad
elus. Marci. i. Uenit
Lut? nō sum dign? p
ecce bñitas sui nara
b. i. Conitub. xv. Mō sū
i. de humilitate qz
ad aree speculatiois qd
qui statuta pūit? erat
edum. Sico motus inter
appientia non pūit qui si
nge sūt quāto apud sol
b? dñi timor darioi
siam regē re. Die dñi
uit. cōmē datur aut h
uit. secū dū qz ydoloz
sias simulachra re. Et
spibus celebrant ibi.

Josue custodisse pascha re. y Quam libri Reg. xxiij. Simi
lis illi nō fuit an eū rex q reuerteret ad dñm in oi corde suo et in
tota aia sua et in vniuersa virtute sua iuxta oēm legē moysi neqz
post cū surrexit illis illi. s. Et secūdi paralypo. xxvij. a. Ota
no anno regni sui cum ad huc esset puer cepit querere deū pñs
sui dauid.

a Josias re. h
m sacra pminuit
leij. Reg. xxiij.
ser per totus. q.
paraly. xxvij.
Sculptis sacci
dit arg. cōminu
t. Item in codes
Edadant iuda
et hierly ab ezecl
ha: laco simula
cio r sculptib?
b Que pater su
us amon. q. para
ly. xxvij. g. Cū
cno ydolis que
manasse fuerat
fabricatus imo
luit arg. fuitit
ij. Reg. xxi. g.
Hocuit imun
dici qz quib? ser
uebat pater eius
r adorant eas.
c Vel anno ma
nasse. iij. Reg.
xxi. Edificauit
ecclia que disti
pauat ezechias
pater eius r cre
pit aras baal et
fuit lucos: hē se
at ab ab rex israel: r adorant oēm militā celi r coluit eā. Et se
uacem verba dicunt de eo. ij. paralyp. xxvij. a. r Hoc om
nibus regib? iude. Contra Eccl. xlij. Pater dauid r ezechias
et ioham oēs peccauerūt: sic ergo videt ezechias r dauid pñs
cari iohē. Respondeo ezechias prerogatiuā habuit in miracul
pro eo facti. ij. reg. xx. r Esa. xxxvij. Dauid ibi humilitate r spū
propheico. Josias in cultu religionis. Vel pōt dicit qz simplici
ter luit melior r seruētior ezechias: sed nō dauid. r pōt dicit qz
dauid nō fuit properet iude. Reges eū iude dicunt. pprie qz re
gnauerūt tñ super duas tribus. Reges aut israel super decem
tribus israhana. Dauid vero super duo decem tribus regnauit.
Et comparatio ipm non recipit: sed illos qui tñ duabus tribu
bus pfecturū quib? omnib? melior fuit iohas. Item super illō
ij. Reg. xvij. a. Non fuit similis ei de cunctis regib? iuda. dicit
in bystoria: si quis de iohā dicit? qz iohas iste melior fuit eo
sed iste proponit ei in hoc qz magnificat? est pcedaris bellorum
tūlis: r qz tria inaudita fecit dñs pro eo: solus regit. sum: addi
tionē amoz: stragem beluū per angelum. d. In quib? re.
Contra. iij. reg. xvij. di de ezechia. Confregit serpentē encum
quē fecerat moyses. Itē magister dicit in bystoria qz ezechias
confregit serpentem encum quem fecit moyses: r puluerem eius
dispexit in torrentem cedron. Respondeo quidaz dicunt qz hoc
verba tracta sunt a iosepho qui er. aut hoc dicendo qz nec hoc
inuenit alio mō nec in libro Regū. nec paralyp. Pōt r aliter dici
dñi. in bystoria de iohā oīay. stigia y dolarie rededit in pulue
rem r vestigia serpentis enci quē contriuit Ezechias. ob hoc in
plogo sophonie legit iohas serpentem pminuisse. vñ videt qz a
b qd fructum dicitū fuit ab Ezechia qd pōt ab ydolamantib?
iudeis habebat in reuerētia qd pminuit iohas. Vel pōt dicit b
p oico Admuit. nō est de re plogo: licet inueniat in multis li
bris: tunc construit israh. a. In quib? i. inter que silacra.
b. Cui erro. ad que erro. i. y dolarie. c. Induc? ppls
ppls dico. d. Detent? supstitione re. i. cū approbatione rece
pau. a. Cūc sc. sa. a moysē. iij. r. nō dixit qz destruxerit

mone dñi nara ē magnitudo dñi
r dñi magnitudine dñi nara est hu
militas: vt cū penitenti aliq ad
pfectū: dicat: quī suz dign? voca
n apls. Et illud in psalmis. Dñe
nō est exaltatū cor meū: neqz cla
tū sunt oculi mei. Josiam regē iu
de cui? pibus sophonias pphē
tasse inuenitur: deo pte oibus re
gibus iude placuisse bystoria qz
ti? libri regū r secūdi paralypo
menon demōstrat. Josias? simu
lachra que pater suus amon vel
auus manasses in templo dei col
locauerat deiecta cōminuisse mō
stratur. In quibus etiam serpen
tem encū a moysē factū cui? cro
ni inductus? populus superstitione
y doloz detentus? admiserat
Idez? custodisse pascha: r inter
missis tempibus multis solus ce
lebrasse mōstrat. Ideo? deus per

qz hoc legit de ezechia. iij. reg. xvij. a. Si aut inueniat. Admuit. licet
in aliquibus libris scribitur: tunc dicendū est sicut pōt dicit? qz ezechias
confregit serpentē quē iohas pminuit qz tū ad aliquā parte. qz adduc
in reuerētia habebat: r tunc pstruit littera sic. In quib? i. inter que
simulachra. Admuit vel pminuit serpentē y. Cui erro induet? ppls
admit ar. i. peccau. rat
admittere eū dicit pcc
care v? recipere. ppls in
q. Detent? supstitione
i. viciosa religioe v? lu
perstiosa obseruādoe
y doloz. i. in cultu y do
larie. c. Idez? custo.
pascha. iij. reg. xvij. nec
cū factū est tale pbase
a dieb? iudicium qui iud
dicauerūt isrl r oim die
rum regū isrl r regū iud
dar. sicut in. xvij. ano rel
gis iohē re. eadē fuit le
gitur. ij. paralyp. xxx. f.

prophetā tempib? memorati re
gis que. pūctura erat oñdens ge
nibus? quidē lectione? comprehē
sis affuturū iudiciū. Pplō? vero
isrl salutē: r ciuitati hierlm restau
ra: oīs: tūc? ipis tribuēdā tētu? le
ctōis dñi iudicauit. **Explicit plog?**
Incipit argumentum.
Sophonias speculatoz
r archanoz di cognitoz
audiuit clamorē a poeta pisciū: et
eintrā a secūda: r cōtentionē a col
libus. Indicit quoqz vlnatū ha
bitatoz pile: quia conuicit eis
ppls chanaan: d. spenerūt vniuer
si qui inuolunt erant argento.

Explicit argumentum Incipit
Sophonias ppheta. Ca. j.
Erbus dñi qd factū ē
ad sophoniam filius
chusi filii godolie filii
amalie filii ezechie: in diebus Jo

dem ca. Mo ab vt sodoma erit r filij amon quasi gomorra. r sequit i
eodē ca. Et perdet assur: r ponat speciosam in solitudine. hoc dicit
niniue. i. Affuturū iudiciū. s. condēnatiois r destructiois: qd sonat
verba pminatiois. vñ di Gaza destructa erit. moab r sodoma erit rē
k Populo vero israh salu. i. liberandem a captiuitate. i. Eldre. i.
l Et cū. re. i. Eldre. vi. m Tunc ipis tribuēdā. s. qñ geres qui
bus pminat destruent. Hic. i. r. Ecce ego paratā punctionē taber
naculoz iacob r tectis ei? miseret or: r edificabit ciuitas i excelso suo
r templū supra ordinē suū fundabit n. Lectu lectionis dñi iudicauit
Sophonie. iij.

Explicit qualiscūqz oppositio istius prologi.
Postilla Nicolai d hira sup sophoniā prophecia incipit cū additio
nibus pauli epi burgen. r explicis mathei domick ordinis minor.
Capitulum primū.

Erbus dñi. Prophecia sophonie in duas partes diuidit: in
pb emū r tractatū qui incipit ibi. Congregas In pb emio
nōnificat sophonie status: gen? r ipus. Stat? cū dñi.
a Verbu do. qd factū est ad sophoniā. per b cū oñdit ipm fuisse pro
pheta. ij. Petri. i. Non volūtatē humana allata est aliq pphecia
spū sancto inspirati locuti sunt sancti dei hoies. r iste stat? est qñ me
dius inter deū r eōem populū: propter qd prophete dicunt dñi partia
parue: fm qz exponit saluato: illud psal. Ego dixi dñi estis. d. ioh. r.
cap. Illos dixit deos ad quos factus est sermo dei. scō nōnificat ei?
genus cū dñi. b Filii chusi re. fm regulā bebreoz iste fuit pphecia
eo qz exprimitur nomen eius in pncipio pphecie filij sui sicut dicitū est
Esaie. i. idem est intelligendum de alijs tribus hic nominatis. licz nō
habentur eorum prophecie: sic patet qz iste sophonias nō solū fuit
pphecia: sed de genere propheciali: quia pater eius auus r p auus r
artauus fuerunt prodete. tatio nōnificatur tempus cum dicitur.
c In die iohē. ex quo patet qz iste probetauit ante tempus babylo
nice captiuitatis. d Congregans. hic consequenter ponit tracta
tus qui diuiditur in duas partes. s. in partem cōmatoris r consolatoris.
que incipit in. ij. ca. Prima in duas. quia pmo cōmatur
peccatoribus generaliter. scō magis specialiter: ibi. Et extendā. Er

admit ar. i. peccau. rat
admittere eū dicit pcc
care v? recipere. ppls in
q. Detent? supstitione
i. viciosa religioe v? lu
perstiosa obseruādoe
y doloz. i. in cultu y do
larie. c. Idez? custo.
pascha. iij. reg. xvij. nec
cū factū est tale pbase
a dieb? iudicium qui iud
dicauerūt isrl r oim die
rum regū isrl r regū iud
dar. sicut in. xvij. ano rel
gis iohē re. eadē fuit le
gitur. ij. paralyp. xxx. f.
f Ideo de per ppbas
re. h tangit materia p
pbie que constituit i tri
bus. in gentiā destructi
one: in israhā ppls libe
ratioe: ciuitatis hierly
reparatione: ista tria sanct
parent in littera. die igit
f. d. i. ppter bonitatē
regis iohē g. Senti
bus. s. pblitatis moabi
tis r assyris. b. Zel
ctione compbentis. sop
phonie. q. Gaza destru
ta erit rē. ibi noiant a
uitates pblitinoz que
destruēde erit. Itē i co

admittere eū dicit pcc
care v? recipere. ppls in
q. Detent? supstitione
i. viciosa religioe v? lu
perstiosa obseruādoe
y doloz. i. in cultu y do
larie. c. Idez? custo.
pascha. iij. reg. xvij. nec
cū factū est tale pbase
a dieb? iudicium qui iud
dicauerūt isrl r oim die
rum regū isrl r regū iud
dar. sicut in. xvij. ano rel
gis iohē re. eadē fuit le
gitur. ij. paralyp. xxx. f.
f Ideo de per ppbas
re. h tangit materia p
pbie que constituit i tri
bus. in gentiā destructi
one: in israhā ppls libe
ratioe: ciuitatis hierly
reparatione: ista tria sanct
parent in littera. die igit
f. d. i. ppter bonitatē
regis iohē g. Senti
bus. s. pblitatis moabi
tis r assyris. b. Zel
ctione compbentis. sop
phonie. q. Gaza destru
ta erit rē. ibi noiant a
uitates pblitinoz que
destruēde erit. Itē i co